

never been lacking, scholars within the so-called 'Beardsley's Industry' have fixed their eyes on the British fin de siècle. With the exception of Jane Desmarais's 1998 study of the critical response in France to Beardsley's works, critics have almost exclusively concentrated on what has influenced Beardsley rather than his world-wide impact on writers and artists. The article turns away from how Beardsley 'emblemized' paradoxes of the late Victorian era by shifting its attention to how his work and persona were adopted beyond the yellow nineties. In particular, the article focuses on early twentieth-century Russian and Ukrainian discourse on the artist and his vital role in the emergence of Modernism there. St. Petersburg art-lovers and amateur designers who formed the World of Art group (Mir Iskusstva) considered Beardsley their 'master'. The coterie spread their influence worldwide contributing to the celebrated decorative art of Serge Diaghilev's Ballets Russes. Russian scholars are beginning to discuss Beardsley's influence on the literary tradition of the so-called Silver Age of Russian Culture (1900-1920), particularly, ideas on synaesthesia and theatricality. The first exhibition of the Ukrainian Modernism in New York (2006) drew attention to the painter Vsevolod Maksimovich, a self-proclaimed genius who died of a drug overdose at the age of twenty. Maksimovich stylized his artistic persona in accordance with the Decadent ethos of living life as a work of art, and paid a conspicuous tribute to Beardsley, the Victorian enfant terrible, in his sensuous canvases. Besides, Beardsley was an acknowledged influence on a prominent Ukrainian graphic artist Heorhiy Narbut. By exploring the production of meaning of Beardsley's work in a different social and cultural milieu, the article challenges the basic image of the artist as a relic of the Victorian Decadence.

Key words: Aubrey Beardsley, reception, silver age, modernism, decadence, Victorian culture.

УДК 392.7

Поплавська Аліна В'ячеславівна
аспірантка

СИМВОЛ ГОСТИННОСТІ У СВЯТКОВО-ОБРЯДОВІЙ КУЛЬТУРІ

У статті розглядається символіка гостинності у сфері святково-обрядової культури. Підкреслюється, що зазначена символіка сприяє інтеграції соціуму й встановленню довіри між його членами, неодмінно передбачаючи взаємність почуттів та оболільну потребу у вдячності. Обґрунтовується функціонування традиції гостинності відповідно до вимог загальнолюдської моралі.

Ключові слова: символ, гостинність, обряд, свято, традиція, святково-обрядова культура, хліб, сіль.

Традиційні правила людського співжиття (повага, шанобливість, співчуття, доброзичливість, милосердя, гостинність тощо) є основою моральної культури спілкування. Гостинність як культурно-історичне явище ґрунтується передусім на християнському принципі любові до Бога й до ближнього. Вона є усталеною протягом століть народною традицією з любов'ю і повагою приймати та частувати гостей. Гостинність органічно пов'язана із святково-обрядовою культурою українського народу, а отже, з багатогранною ритуалізацією його способу життя.

Обряд – це традиційні невиробничі, умовно-символічні дії, які супроводжують та суспільно санкціонують найважливіші моменти життєдіяльності окремої людини або людського колективу.

Свято, як і обряд, функціонує в якості необхідних моментів соціальної життєдіяльності, специфічно проголошуючи й утверджуючи ідеї, ідеали, моральні норми поведінки та світоглядно-культурні цінності людської спільноти.

У популярно-філософському трактаті Х. Хіршфельда "Про гостинність. Апологія для людства" (1777) зазначено, що гостинність – це початкова чеснота людства, поступово зникаюча у міру прогресу цивілізації. На думку автора, любов до наживи знищила ту благородну форму первісного та природного спілкування між людьми, про яку він згадує з глибокою ностальгією [13].

Раніше гостинність була прекрасна, а тепер перетворилася у майже забутий ритуал, до того ж перекручений матеріалізмом і егоїзмом сучасного суспільства, як вважає С. Зенкін [4]. Насамперед звернемо увагу на особливий інтерес до гостинності у наші дні: вона, здається, уже майже стала модним товаром. Думка про те, що за старих часів гостинність виявляли краще, ніж у сучасну епоху, стає особливо відчутною наприкінці XVIII століття, коли, цілком ймовірно, і формується остаточно етнографічна мрія, пробуджена розповідями мандрівників.

Здавна народу України була притаманна гостинність, в основі якої стояв принцип: "веселий гість – хаті радість". Адаже родинне життя українців протягом століть супроводжувалося численними обрядами й ритуалами, які своєю образною символікою фіксують вузлові етапи життєдіяльності людини, на які обов'язковим було запрошення гостей або вони приходили самі. Унаслідок складався розгалужений комплекс сімейно-побутової обрядовості, позначений своєю якісною специфікою.

Символіка обрядових дій, фіксована у чуттєво-наочних образах (емблеми, герби, пам'ятники тощо), сприяє ідейно-практичному й емоційно психологічному забезпеченню буттєвості обряду. Видатний український мовознавець, етнолог і філософ О. Потебня (1835-1891) характеризує символ не лише як стилістичну категорію, а й як закономірний продукт культурно-історичного розвитку людства, пов'язаний з мовою, світоглядом й пізнанням світу. Дослідник вважав символ невід'ємним компонентом усної

народної творчості у широкому спектрі її родовидових трансформацій, жанровій специфіці та динаміці. Інтерпретуючи символи, пов'язані з міфологічними уявленнями, вчений обстоює ідею цілісності феномена мови, поезії, обрядів, звичаїв й народних вірувань [7].

Першоосновою святкового обряду, за твердженням вітчизняних і зарубіжних етнографів, є виробнича діяльність й соціальні відносини. Французький етнолог А. ван Геннеп вважає, що головною метою обрядів є забезпечення людині переходу від одного стану до іншого та відзначення символічними діями етапів людського життя [1, 9]. Ґрунтовно досліджували символічну природу життєдіяльності людини в різних регіонах земної кулі, у тому числі в контексті генези святково-обрядової культури, англійські етологи Дж. Фрезер [11] і Е. Тайлор [8]. Соціокультурну символіку правомірно кваліфікувати як духовний стрижень й своєрідний будівельний матеріал обряду, оскільки її компоненти наочно втілюють найважливіші обрядові дії, впливають на почуттєву сферу свідомості їх творців та учасників й значною мірою запрограмовують виховний вплив заново створюваних свят і обрядів. Обрядовий символ не лише інформує, а й організовує, підводить емоційно-вольові здібності людини до грані, де починаються духовно-практичні діяння.

Винятково важливе місце у традиційній і сучасній обрядовості східнослов'янських народів посідає "хліб-сіль" – символ гостинності, привітності, дружби, прихильності та благоповажання.

Сакральної сили у наших далеких предків набули рілля, зерно і спечений з нього хліб. Запозичені з язичництва, вони й у православній обрядовості зберігають важливе ритуальне значення. І сьогодні на українському столі ми бачимо різдвяну кутю, великодню паску, весільний коровай і ін. Вручення короваю почесним гостям є невід'ємним компонентом сучасного українського дипломатичного протоколу.

Хліб здавна сприймався як ознака пошани людини, тому поважних гостей зустрічають паляницею, що має сонячну круглу форму. Він є найвиразнішим й найпопулярнішим атрибутом слов'янського застілля, який супроводжується мудрими народними прислів'ями: "Хліб – усьому голова", "Без хліба – суха бесіда", "Хліб та вода – козацька їда" і т.п.

До святкового столу готували учинений хліб. Вважалося, що для його випічки є сприятливим жіночий день, зокрема п'ятниця. Тому у цей час виключалися домашні сварки, оскільки "од усмішки сходить хліб розкішний". Коли всі збираються за столом, починають їсти хліб, причому перша скибка хліба призначається господареві. Не слід було перевертати хліб догори, оскільки тоді міг "перевернутися" лад у хаті [5, 481].

Хліб наділявся сакральними властивостями, тому його крихти не викидали, а віддавали птиці або худобі. Гріхом вважалося не доїдати хліб, а якщо його шматок падав долу, його треба було підняти, почистити од пилу, поцілувати та доїсти. В язичницькій культурі слов'ян був присутній Хлібник – домашнє божество, яке оберігало зерно й борошно у зерносховищі від псування й гризунів. Зазначене, за народним повір'ям, забезпечувало й вдале випікання хліба [6, 51].

Весільний обрядовий хліб – коровай – поширений в усіх слов'янських народів, символізує людську гідність, родинний достаток й красу молодого подружжя. А вкритий ялиновою гілкою, він сприймався також як символ багатодітності. Традиційно весільний староста виокремлював верхівку коровай, розрізав її навпіл й підносив на тарілці молодим. Весільним короваєм наділялися також батько, мати, брати й сестри, інші родичі молодих. Пиріжки з різноманітною начинкою, здебільшого у вигляді півмісяця або серпа, символізували майбутні достаток і гостинність новоствореної сім'ї. Бгання короваю було відгомонам дохристиянського звичаю – давання весільної жертви богові або богам. Коровай у сучасному весільному обряді сприймається як віддачу за подарунок молодим з належною мірою адекватності.

Невід'ємним компонентом Великодня є паска, яка випікається у вигляді здобного солодкого високого хліба за православним звичаєм. Символізує вічність людського буття, після освячення у церкві він застерігає від підступів зла. Функція переломлювання хліба за великоднім родинним столом належала господареві, який виконував цю справу неквапливо й старанно розкладаючи шматки хліба на скатертині.

Сіль у морально-етичному контексті символізує життєві випробування ("немає долі без солі"), випробування на вірність і дружбу (бочку солі з'їси, заким чоловіка пізнаєш) й часто уживається у побутових обрядах, оскільки "сіль – свята річ" в органічній єдності з хлібом. Привітання хлібом-сіллю прибулого гостя стало невід'ємним компонентом традиційного етикету з часів середньовічної Русі. Вважали, що так можна зробити друзями навіть запеклих ворогів. Натомість найбільшим докором був вислів: "Ти забув мій хліб та сіль?". Подібно до русичів, і в інших народів за допомогою солі встановлювалися дружні відносини: у Стародавньому Римі її підносили гостям у знак дружби, в Ефіопії друзі при зустрічі давали полизати один одному шматочок солі, який носили з собою, у деяких країнах Сходу з "правом солі" асоціювали гостинність. І навпаки, символічне розсипання солі у греків, римлян та арабів означало розірвання дружби [12, 88]. Звідси, очевидно, й досить розповсюджена донині прикмета: просипати сіль – до сварки.

У традиційному повсякденному й обрядовому інтер'єрі української хати хліб і сіль, покриті вишитим рушником або кутом скатертини, були невід'ємним атрибутом. З часом хліб і сіль стають універсальним символом пригостання. Запрошуючи до столу, господар промовляв: "Просимо скоштувати нашого хліба-солі!", а після трапези гості виголошували подяку. Розділити з гостем хліб-сіль значило поділитися, побрататися [9, 81]. У традиційному побуті гості за їжу дякували Богові, а не господарям, як це прийнято нині. Якщо ж гість таки висловлює подяку господарям, вони немовби переадресовують її до Бога. Відбувається діалог за стереотипом: "Спасибі за хліб, за сіль, за кашу й за милість вашу!". – "Ні за що! Богу дякуйте! Спасибі й вам за ласку".

Сучасний застільний етикет складався протягом століть у рамках народно-побутової й велико-світської традиції. У XVII ст. при дворах московських государів тарілки, ложки й ножі подавалися лише найпочеснішим гостям, передовсім іноземним послам. Готові страви подавали на стіл уже скришеними й нарізаними і їли їх в основному руками. Ложки ж приносили лише до гарячого, яке зазвичай подавалося у середині обіду після холодних та смажених страв [2, 369]. Гості, як правило, їли попарно з однієї тарелі, їсти ж з господарем надавалася честь лише репрезентантам певної соціальної верстви.

У багатьох народів практикувалося заздалегідь куштування господарем їжі та питва, приготу-лених для гостей: так засвідчувалося, що частування не отруєне і з ним не насилається збава. Звідси ж збережений донині звичай, за яким виночерпій спочатку відливає частку у свою чарку. Відтак хазяїн, запропонувавши гостеві випити першу чарку, ризикував би почути у відповідь: "Може ти якоїсь отрути приготував, що не хочеш скуштувати" [3, 184].

Виноградне вино у символічних уявленнях українців – це кров Христова, про що читаємо у старовинних колядках ("Червива іва чим согрішила? Христу із ручок кровцю пустила: Де кривця кане, там вино стане, Де слізка кане, там церков стане". На українському народному весіллі молодий раніше дарував найближчим родичам пляшку вина, проте гостям його не давали, прибираючи на визначніші моменти життя. Зелене ж вино, тобто горілку, яку тримали у зеленуватих пляшках, підносили у чарці по черзі усім гостям від найстаршого за віком до молодших, й вона мала бути випита із заздоровними побажаннями. Недопивати й недоїдати у гостях не дозволялося: інакше господареві зло залишаєш. "Хто не випив до дна, не побажав йому добра" – навчало народне говорять прислів'я.

Заглибленим у традиційну народну та християнську міфологію є феномен заздоровного келиху (чаші). За західноєвропейською легендою в священну чашу Грааль, з якої пив Христос під час Таємної Вечері, Йосифом Аримафейським було зібрано кров з ран розп'ятого Списателя людства. Ця чаша вишліфувана з чистого смарагду й володіє чудодійною силою. За міфологічними уявленнями Грааль донині перебуває у Британії на неприступній горі у дивовижному храмі. З метою наближення до Граалю й прилучення до його блага чинності середньовічні рицарі здійснювали особливі подвиги. У Франції легенда про Грааль злилася з легендою про Парсифалю, а в Англії з легендами про короля Артура. У деяких сучасних українських сім'ях весільна чаша зберігається як дорогоцінна родинна реліквія.

Образи Бога або його посланників могли приймати на себе у певних випадках і учасники ритуалів. Характерний щодо цього обряд першого гостя – "полазника". Ушанування "полазника" – першого відвідувача оселі на Новий рік та Різдво – пов'язане з вірою у почин, тобто прикмету: якщо першим до хати зайде молодий й здоровий чоловік – то це на добре у господі, якщо ж жінка (особливо стара баба) – навпаки. За етнографічними відомостями, наприклад, в українського населення Карпат людину, що взяла на себе роль "полазника", очікують з інтересом, а іноді й зі страхом, оскільки від неї залежить, наскільки щасливим буде черговий рік. Особливо ж позитивно у ролі полазника сприймаються дитина або чужоземець як посланці з іншого, божественного світу [10, 33].

З гостинністю органічно пов'язана доброзичливість з численними проявами привітання, прощання, поздоровлення, співчуття, подяки тощо. Деякі народні обряди в українців зорієнтовані на домінування візуальності: замість тривалого пояснення старостами для сватання мети свого приходу практикувалося застланню столу принесеною з собою скатертиною, а згоду дівчини на шлюб символізувало сором'язливе колупання печі.

В окремих ситуаціях відвідування гостем сільської хати супроводжувалося чіткою послідовністю уклонів: перший – Богу, другий – щедрим господарям й третій – усім добрим людям. Разом з обміном подарунками взаємні уклони символізували встановлення родинних відносин між родинами нареченого й нареченої. Власне кажучи, гостинність і саме є формою дарообміну, адже хазяїн може розраховувати на те, що рано або пізно й він виявиться у становищі гостя.

Українська оселя була широко відкритою для кожного подорожнього, гостя або жебрака, проте умови гостювання досить строго регламентувалися. Наприклад, не прийнято було ходити в гості під час польових робіт. Не схвалювалося гостювання і в будні дні – тоді родичів або сусідів відвідували лише у господарських справах, ритуалізація ж прийому гостя максимально спрощувалась. Проте усталеним правилом прийому гостя навіть у звичайній справі було обов'язкове запрошення зайти до хати "хоча б на хвилинку". Гість мав переступити через поріг хати, виявляючи повагу до членів родини та їх померлих предків, які уявно продовжували спів мешкати з живими. Бажаного гостя садовили за обідній стіл, попередньо накривши його скатертиною й подавши хліба з сіллю; у південних районах України було прийнято подавати виноградне вино – "хоча б один келишок".

Особливо урочисто приймали гостей під час святкування Різдва, Трійці, Великодня, храмових свят, народин та сільського весілля. На Тернопільщині особливо охоче приймали гостей в дні Івана Богослова (до цього часу закінчувались посівні роботи) та Михайла, з якого "зима молози кує". Відповідно до народної традиції у гості приходили за запрошенням, яке лунало наприкінці кожного гостювання: "Приходьте вже й ви до нас", – зверталися гості до господарів. До приходу гостей ретельно готувалися – пекли хліб, готували святкові страви, іноді подарунки дітям, яких було прийнято залишати вдома. У гості йшли нерідко з простими подарунками – окрайцем хліба й "горілкою-сороковкою". Господарі по закінченні застілля додатково "віддарювали" гостей – хлібом та пирогами. Виняток складали гостини з приводу весілля чи народин: на них дарували рушники або хустки весільним боярам, черевики та чоботи – батькам молоді, крижмо (білу тканину) – бабі-повитусі.

Отже, розвинута система народної календарної обрядовості була здавна призначена сприяти забезпеченню матеріального й духовного стану родини. Протягом століть засобами свята і обрядів старші покоління передавали молодим свою любов до праці, волелюбність, гостинність і життєвий оптимізм. Гостинність неодмінно передбачає взаємність, по суті – це загальнолюдська потреба у вдячності. – система стереотипних форм, які виражають різноманітні сторони спілкування. Етнокультурно забарвлена символіка гостинності традиційно сприяє інтеграції соціуму й встановленню довіри навіть між історично та географічно віддаленими один від одного народами. Традиція гостинності культивувала бажання з повагою приймати гостей та пригощати їх відповідно до вимог загальнолюдської моралі. Перспективним у цьому відношенні є вивчення християнських вимог щодо ставлення до гостя.

Література

1. Геннеп А. ван. Обряды перехода: Систематическое изучение обрядов / Геннеп А. ван; [пер. с фр. Ю. Ивановой, Л. Покровской]. – М.: Восточная литература РАН, 2002. – 198 с.
2. Забелин И.Е. Домашний быт русского народа в XVI и XVII столетиях. – Т. I. Ч.2: Домашний быт русских Царей в XVI и XVII столетиях / И.Е. Забелин. – М.: Языки русской культуры, 2000. – 520 с.
3. Заглада Н. Харчування в с. Старосілли на Чернігівщині / Н. Заглада // Матеріали до етнології ім. Хведора Вовка. – К., 1931. – Т. 3. – С. 83-196.
4. Зенкин С. Ален Монтандон. Гостеприимство: этнографическая мечта? / С. Зенкин // Новое литературное обозрение. – 2004. – № 1(65). – С. 60–70.
5. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : [у 3 кн., 6 т.] / С. Килимник. – Кн. 2, т. 3: Весняний цикл; т. 4: Літній цикл. – К.: АТ "Обереги", 1994. – 528 с.
6. Плачинда С.П. Словник давньоукраїнської мови / С.П. Плачинда. – К.: Український письменник, 1993. – 63 с.
7. Потебня А. Мысль и язык. Собр. трудов / О. Потебня. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.
8. Тайлор Э.Б. Первобытная культура / Э.Б. Тайлор; пер с англ. Д.А.Коропчевского. М.: Политиздат, 1980. 572 с.
9. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Космічна та ін. – К.: Либідь, 1993. – 256 с.: іл.
10. Усачева В.В. Об одной лексико-семантической параллели (на материале карпато-балканского обряда "полазник" / В.В. Усачева // Славянское и балканское языкознание. – М., 1977. – С. 21-76/
11. Фрезер Дж.Дж. Золотая ветвь: исследование магии и религии / Дж.Дж.Фрезер. – М.: Политиздат, 1980. – 831 с.
12. Шахнович М. И. Приметы верные и суеверные / М. И. Шахнович. – Л.: Лениздат, 1984. – 190 с.
13. Hirschfeld Christian Cay Lorenz. Von der Gastfreundschaft. Eine Apologie für die Menschheit / Christian Cay Lorenz Hirschfeld. – Charleston: Nabu Press, 2011. – 176 s.

References

1. Gennep A. van. Obryady perekhoda: Sistematischeskoe izuchenie obryadov / Gennep A. van; [per. s fr. Yu. Ivanovoy, L. Pokrovskoy]. – М.: Vostochnaya literatura RAN, 2002. – 198 s.
2. Zabelin I.E. Domashniy byt russkogo naroda v XVI i XVII stoletiyakh. – Т. I. Ch.2: Domashniy byt russkikh Tsarey v XVI i XVII stoletiyakh / I.E. Zabelin. – М.: Yazyki russkoy kul'tury, 2000. – 520 s.
3. Zablada N. Kharchuvannia v s. Starosilli na Chernihivshchyni / N. Zablada // Materialy do etnologii im. Khvedora Vovka. – К., 1931. – Т. 3. – S. 83-196.
4. Zenkin S. Alen Montandon. Gostepriimstvo: etnograficheskaya mechta? / S. Zenkin // Novoe literaturnoe obozrenie. – 2004. – № 1(65). – S. 60–70.
5. Kylymnyk S. Ukrainskyi rik u narodnykh zvychaiakh v istorychnomu osvittleni : [u 3 kn., 6 t.] / S. Kylymnyk. – Кн. 2, т. 3: Vesnianyi tsykl; т. 4: Litnii tsykl. – К.: АТ "Oberehy", 1994. – 528 s.
6. Plachynda S.P. Slovnyk davnoukrainskoi movy / S.P. Plachynda. – К.: Ukrainskyi pysmennyk, 1993. – 63 s.
7. Potebnya A. Mysl' i yazyk. Sobr. trudov / O. Potebnya. – М.: Labirint, 1999. – 300 s.
8. Taylor E.B. Pervobytnaya kul'tura / E.B. Taylor; per s angl. D.A.Koropchevskogo. – М.: Politizdat, 1980. – 572 s.
9. Ukrainska mynuyshyna: Iliustrovanyi etnografichniy dovidnyk / A. P. Ponomarov, L. F. Artiukh, T. V. Kosmichna ta in. – К.: Lybid, 1993. – 256 s.: il.
10. Usacheva V.V. Ob odnoy leksiko-semanticheskoy paralleli (na materiale karpato-balkanskogo obryada "polaznik" / V.V. Usacheva // Slavyanskoe i balkanskoe yazykoznanie. – М., 1977. – S. 21-76/
11. Frezer Dzh.Dzh. Zolotaya vetv': issledovanie magii i religii / Dzh.Dzh.Frezer. – М.: Politizdat, 1980. – 831 s.
12. Shakhnovich M. I. Primety vernye i suevernye / M. I. Shakhnovich. – Л.: Lenizdat, 1984. – 190 s.
13. Hirschfeld Christian Cay Lorenz. Von der Gastfreundschaft. Eine Apologie für die Menschheit / Christian Cay Lorenz Hirschfeld. – Charleston: Nabu Press, 2011. – 176 s.

Поплавская А. В.

Символы гостеприимства в празднично-обрядовой культуре

В статье рассматривается символика гостеприимства в сфере празднично-обрядовой культуры. Подчеркивается, что указанная символика способствует интеграции социума и установлению доверия между его членами, непременно предполагая взаимность чувств и обоюдную потребность в благодарности. Обосновывается функционирование традиции гостеприимства в соответствии с требованиями общечеловеческой морали.

Ключевые слова: символ, гостеприимство, обряд, праздник, традиция, празднично-обрядовая культура, хлеб, соль.

Poplavska A.

Symbols of the hospitality in the festive and ceremonial culture

The article discusses the symbolism of the hospitality in the festive and ceremonial culture. It is emphasized that the mentioned symbolism contributes to the integration of the society and the establishment of the trust between its members, certainly suggesting the reciprocity of the feelings and mutual need for the gratitude. The functioning of the tradition of the hospitality in the accordance with the requirements of the universal morality is substantiated.

The traditional rules of human society (the respect, reverence and compassion, kindness, hospitality, etc.) are the basis of the moral culture of the communication. The hospitality as a cultural-historical phenomenon is primarily based on the Christian principle of the love to the God and the close people. It is well-established for the centuries folk tradition with love and respect the guests to accept and regale. Hospitality is organically linked with the festive ceremonial culture of the Ukrainian people, and, therefore, with its multifaceted ritualization lifestyle.

The rite is the traditional unproductive, conditional symbolic actions. It accompanies the social sanctioning important life moments of the individual or the human collective.

The holiday as a ritual function as the necessary moments of the social life, specifically declaring and claiming ideas, ideals, moral standards of the behaviour and world cultural values of the human community.

The marital life of the Ukrainians for centuries is accompanied by the numerous rites and rituals that by its shaped symbolism fixed the nodal stages of the human life, which was obligatory to invite the guests, or they came themselves. The result was a complex branched family and domestic rituals, distinguished by their quality characteristics.

The sociocultural symbolism legally qualify as a spiritual core and distinctive building material of the rite as its components clearly embody the most important ritual actions affecting the sensual sphere of the consciousness of their creators and participants and largely programmes the educational impact of the newly created festivals and rituals. Ceremonial symbol not only inform, but also organizes, brings the emotional and volitional capacity of the man to the brink where begin the spiritual actions.

The arable land, grain and bread baked from it acquired the sacred force of our ancestors. Borrowed from the paganism, they remain an important ritual significance in the Orthodox rites. And today we see on the Ukrainian table the Christmas kutya, Easter cake, wedding ceremony etc. Handing the round loaf to the honored guests is an integral component of the modern Ukrainian diplomatic protocol.

The salt in the moral and ethical context symbolizes the life's challenges, the tests of the loyalty and friendship, and is often used in the domestic rites as "salt – a holy cause" in the organic unity with the bread. The congratulations with bread and salt the arrived guest was an integral component of the traditional etiquette since the days of medieval Russia. Believed that in this way you can make friends even sworn enemies.

The Ukrainian house was wide open to every traveller, visitor or a beggar, but the conditions of the visit are quite strictly regulated. For example, it was not accepted to go visiting during field works. Not frowned upon coming to visit on weekdays – then the relatives or neighbours were visited only on economic matters, ritualization of the reception the guest simplifies greatly. However, with well-established rule of the reception even in normal case was obligatory to invite to enter the house "at least for a moment".

The guest must cross the threshold, showing the respect for the family members and their deceased ancestors, which on the popular belief continued to live together with the living. At the dinner table, after having covered it with a tablecloth and served the bread and salt, the welcome guest was generously regaled; it was accepted to submit grape wine – "at least one glass" in the southern regions of the Ukraine.

Thus, it is concluded, that the developed system of the national calendar rites was long designed to promote the material and spiritual state of the family. For the centuries by means of the holidays and ceremonies the older generations passed on his love to labour, freedom, hospitality and life optimism for the young.

Certainly the hospitality is a mutual, in fact – it is a human need for gratitude – a system of the stereotyped forms which express the various aspects of the communication. Ethnocultural painted symbols of the hospitality promote traditionally the integration of the society and the establishment of the trust between even historically and geographically distant from each other peoples. The tradition of hospitality cultivated the desire to receive guests with the respect and to regale them in the accordance with the requirements of the universal morality.

Key words: symbol, hospitality, ceremony, celebration, tradition, festive and ceremonial culture, bread, salt.

УДК 132.156

Смірнова Олена Олександрівна
здобувач

**РИТУАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ
КОНФІГУРАТИВНОСТІ МАГІЇ**

Досліджено магію як найцікавішу та найпотаємнішу складову сучасної культури. Виокремлюються різні підходи до вивчення магії: релігійний, філософський, природничо-науковий, окультний, теософський, атеїстичний, соціологічний, гносеологічний, психологічний, етнографічний, культурологічний тощо. Визначається необхідність наукового, філософського аналізу та узагальнення досліджень, потреба їх структурування на засадах врахування переплетення традиційних та нових поглядів на магію як на об'єкт наукового дослідження. Доводиться, що як своєрідна форма суспільної свідомості магія поряд з наукою і релігією відображала найважливіші етапи розвитку суспільства і самої людини. Наводяться різні асоціації магічного – астрологія, алхімія, шаманізм, відьомство, волхвування, знахарство, чаклунство, гіпноз тощо. Вивчається місце магії як сполучної ланки між релігією і наукою.

Ключові слова: магія, підхід, культура, наука, релігія, аналіз.